ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER

της 4ης Οκτωβρίου 2001 [1]

1. Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως ζητεί τη μερική αναίρεση αποφάσεως του Πρωτοδικείου λόγω της παραλείψεως της εξετάσεως της ενστάσεως απαραδέκτου που είχε υποβάλει σε υπόθεση στην οποία δύο επιχειρήσεις ζητούσαν την ακύρωση οδηγίας και την αποκατάσταση της ζημίας που είχαν υποστεί συναφώς [2].

Η οδηγία δεν ακυρώθηκε, διότι η προσφυγή απορρίφθηκε ως αβάσιμη. Εντούτοις το Συμβούλιο αποφάσισε να ασκήσει αναίρεση, διότι φρονεί ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε θεμελιώδη πλάνη περί το δίκαιο, παραβαίνοντας το άρθρο 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ, και απέστη από τη νομολογία του, καθόσον δεν αποφάνθηκε προκαταρκτικώς επί της ενεργητικής νομιμοποιήσεως των προσφευγουσών για την άσκηση προσφυγής ακυρώσεως κατά οδηγίας.

Το αναιρεσείον ζητεί από το Δικαστήριο να αποφανθεί επί της ενστάσεως απαραδέκτου που προέβαλε πρωτοδίκως στην υπόθεση Τ-125/96, αφού προηγουμένως ακυρώσει τις σκέψεις 143 και 146 της πρωτόδικης απόφασης [3]. Αντίθετα, δεν υποβάλλει αίτημα καταδίκης των αναιρεσιβλήτων στα δικαστικά έξοδα.

I — Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

2. Στις 29 Απριλίου 1996 το Συμβούλιο εξέδωσε την οδηγία 96/22/ΕΚ [4], το άρθρο 2, στοιχείο β', της οποίας προβλέπει ότι τα κράτη μέλη απαγορεύουν την εμπορία β-ανταγωνιστών, με σκοπό τη χορήγησή τους σε ζώα των οποίων το κρέας και τα προϊόντα προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση. Σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 2, τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέπουν τη χορήγηση, για θεραπευτικούς σκοπούς, κτηνιατρικών φαρμάκων περιεχόντων trembolone allyle για χορήγηση από το στόμα ή β-ανταγωνιστές σε ιπποειδή και ζώα συντροφιάς, εφόσον χρησιμοποιούνται σύμφωνα με τις οδηγίες του παρασκευαστή, ή ενέσιμων β-ανταγωνιστών για τη διευκόλυνση του τοκετού στις αγελάδες (τοκετόλυση).

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

2 — Πρόκειται για την υπόθεση Τ-125/96.

3 — Απόφαση 1ης Δεκεμβρίου 1999 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις Τ-125/96 και Τ-152/96, Boehringer κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. II-3427).

4 — Οδηγία της 29ης Απριλίου 1996, για την απαγόρευση της χρησιμοποίησης ορισμένων ουσιών με ορμονική ή θυρεοστατική δράση και των β-ανταγωνιστικών ουσιών στη ζωική παραγωγή για κερδοσκοπικούς λόγους και για την κατάργηση των οδηγιών 81/602/ΕΟΚ, 88/146/ΕΟΚ και 88/299/ΕΟΚ (ΕΕ L 125, σ. 3).

3. Η Boehringer Ingelheim Vetmedica GmbH (στο εξής: BI Vetmedica) είναι ουσιαστικά η μόνη φαρμακευτική επιχείρηση της Ευρωπαϊκής Ενώσεως που παράγει και εμπορεύεται κτηνιατρικά φάρμακα που περιέχουν β-ανταγωνιστική ουσία, και συγκεκριμένα την κλενβουτερόλη, για τη θεραπεία των αναπνευστικών προβλημάτων των ζώων που προορίζονται για εμπορία και των οποίων το κρέας και τα προϊόντα καταναλώνει ο άνθρωπος. Η BI Vetmedica πραγματοποιεί το 97 % περίπου των πωλήσεων κτηνιατρικών φαρμάκων για τα οποία ισχύει η απαγόρευση εμπορίας και χορηγήσεως των β-ανταγωνιστικών ουσιών, η οποία προβλέπεται από την οδηγία 96/22.

Η έκδοση της οδηγίας αυτής σήμαινε ότι από την 1η Ιουλίου 1997, δηλαδή από την ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας εντός της οποίας τα κράτη μέλη όφειλαν να έχουν προσαρμόσει τη νομοθεσία τους, η BI Vetmedica δεν μπορούσε πλέον να εμπορεύεται εντός των κρατών αυτών τα κτηνιατρικά φάρμακά της που περιέχουν κλενβουτερόλη για τα προοριζόμενα προς βρώση ζώα, εκτός αν πρόκειται για τους θεραπευτικούς σκοπούς που απαριθμούνται στο άρθρο 4, παράγραφος 2.

4. Η BI Vetmedica και η C. H. Boehringer Sohn (στο εξής: Boehringer), στην οποία ανήκει πλήρως η πρώτη και η οποία είναι μια από τις είκοσι μεγαλύτερες φαρμακευτικές εταιρίες στον κόσμο, άσκησαν στις 9 Αυγούστου 1996 προσφυγή-αγωγή, με την οποία ζήτησαν αφενός τη μερική ακύρωση της οδηγίας 96/22 και αφετέρου την επιδίκαση αποζημιώσεως.

5. Με χωριστό δικόγραφο, το οποίο κατατέθηκε στις 31 Οκτωβρίου 1996, το Συμβούλιο υπέβαλε ένσταση απαραδέκτου βάσει του άρθρου 114 του Κανονισμού Διαδικασίας. Δύο χρόνια αργότερα, το Πρωτοδικείο αποφάσισε, με διάταξη της 19ης Νοεμβρίου 1998, να συνεξετάσει την ένσταση μαζί με την ουσία της υποθέσεως.

6. Στις 8 Ιουλίου 1996 η Επιτροπή εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΚ) 1312/96 [5], με τον οποίο καθορίστηκαν προσωρινά ανώτατα όρια καταλοίπων (ΑΟΚ) κλενβουτερόλης στα τρόφιμα ζωικής προέλευσης, αλλά μόνο για τους θεραπευτικούς σκοπούς που επιτρέπονται βάσει της οδηγίας 96/22, δηλαδή, στην περίπτωση των βοοειδών, μόνο για την πρόκληση του τοκετού στις αγελάδες και, στην περίπτωση των ιπποειδών, για την πρόκληση του τοκετού και τη θεραπεία των αναπνευστικών προβλημάτων.

7. Στις 27 Σεπτεμβρίου 1996 οι BI Vetmedica και Boehringer άσκησαν προσφυγή [6], με την οποία ισχυρίστηκαν ότι η οδηγία 96/22 έπασχε έλλειψη νομιμότητας και ζήτησαν τη μερική ακύρωση του κανονισμού 1312/96.

8. Οι διάδικοι δήλωσαν ότι δεν είχαν καμία αντίρρηση για τη συνεκδίκαση αμφότερων των υποθέσεων προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

5 – Κανονισμός της Επιτροπής, της 8ης Ιουλίου 1996, σχετικά με την τροποποίηση του παραρτήματος ΙΙΙ του κανονισμού (ΕΟΚ) 2377/90 του Συμβουλίου για τη θέσπιση κοινοτικής διαδικασίας για τον καθορισμό ανώτατων ορίων καταλοίπων κτηνιατρικών φαρμάκων στα τρόφιμα ζωικής προέλευσης (ΕΕ L 170, σ. 8).

6 – Πρόκειται για την υπόθεση Τ-152/96.

Το Πρωτοδικείο, διαπιστώνοντας ότι το αίτημα μερικής ακυρώσεως του κανονισμού 1312/96 στην υπόθεση Τ-152/96 στηριζόταν ουσιαστικά στην ένσταση ελλείψεως νομιμότητας της οδηγίας 96/22, της οποίας η μερική ακύρωση συνιστούσε εν μέρει το αντικείμενο της προσφυγής στην υπόθεση Τ-125/96, και ότι τα επιχειρήματα που διατύπωναν οι προσφεύγουσες για την αμφισβήτηση της νομιμότητας της εν λόγω οδηγίας ήσαν ουσιαστικά ταυτόσημα σε αμφότερες τις υποθέσεις, έκρινε σκόπιμο να αποφανθεί κατ' αρχάς επί του κοινού σε αμφότερες τις υποθέσεις ζητήματος της νομιμότητας της οδηγίας 96/22, πριν εξετάσει τα άλλα ζητήματα παραδεκτού και ουσίας τα οποία ανέκυπταν σε καθεμία από τις υποθέσεις αυτές.

9. Οι προσφεύγουσες, προκειμένου να αποδείξουν την έλλειψη νομιμότητας της οδηγίας 96/22, προέβαλαν τέσσερις λόγους: παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου και της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως και παράβαση του άρθρου 43 της Συνθήκης ΕΚ, διότι το Συμβούλιο δεν εκπλήρωσε την υποχρέωσή του να διαβουλευθεί και πάλι με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μολονότι το κείμενο που εγκρίθηκε τελικώς, εξεταζόμενο στο σύνολό του, απέκλινε ουσιωδώς από εκείνο επί του οποίου το Κοινοβούλιο είχε ήδη γνωμοδοτήσει.

Στις σκέψεις 49 έως 142 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως εξετάζονται οι τέσσερις αυτοί λόγοι ακυρώσεως, οι οποίοι απορρίπτονται ο ένας μετά τον άλλο. Συνεπώς, το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 143, έκρινε ότι η προσφυγή ακυρώσεως της οδηγίας 96/22 έπρεπε να απορριφθεί ως αβάσιμη και ότι δεν χρειαζόταν να ληφθεί απόφαση επί της ενστάσεως απαραδέκτου την οποία είχε υποβάλει το Συμβούλιο.

Η αγωγή αποζημιώσεως στηριζόταν στον ισχυρισμό ότι συντρέχει παράβαση των νομικών κανόνων που επικαλούνταν οι προσφεύγουσες. Το Πρωτοδικείο, αφού διαπίστωσε ότι η οδηγία 96/22 δεν αντιβαίνει σε κανέναν από τους κανόνες αυτούς, απέρριψε, με τη σκέψη 146 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, την αγωγή ως αβάσιμη, προσθέτοντας ότι δεν χρειαζόταν να ληφθεί απόφαση επί της ενστάσεως απαραδέκτου που είχε υποβάλει το Συμβούλιο.

10. Με το διατακτικό της αποφάσεως ακυρώθηκε ο κανονισμός 1312/96 της Επιτροπής, καθόσον προέβλεπε ότι τα ανώτατα όρια καταλοίπων που καθόριζε για την κλενβουτερόλη θα ίσχυαν μόνο για ορισμένες θεραπευτικές χρήσεις στα βοοειδή και στα ιπποειδή, και απέρριψε τις προσφυγές και την αγωγή κατά τα λοιπά.

II — Η αίτηση αναιρέσεως

11. Το Συμβούλιο αναγνωρίζει ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση είναι υπέρ του, καθόσον έκανε δεκτά τα επιχειρήματα που αντέταξε στο αίτημα μερικής ακυρώσεως της οδηγίας 96/22 και στο αίτημα αποζημιώσεως στην υπόθεση Τ-125/96, καθώς και στην ένσταση ελλείψεως νομιμότητας που προβλήθηκε στο πλαίσιο της προσφυγής μερικής

ακυρώσεως του κανονισμού 1312/96 στην υπόθεση T-152/96. Εντούτοις, ασκεί αναίρεση με αίτημα να αναγνωριστεί ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, καθόσον δεν αποφάνθηκε επί της ενστάσεως απαραδέκτου που στηριζόταν στην έλλειψη ενεργητικής νομιμοποιήσεως των προσφευγουσών.

Με το υπόμνημα αντικρούσεως, οι BI Vetmedica και Boehringer και η Fédération européenne de la santé animale (Fedesa), στην οποία το Πρωτοδικείο είχε επιτρέψει να παρέμβει υπέρ των εν λόγω εταιριών, ισχυρίστηκαν ότι η αίτηση αναιρέσεως του Συμβουλίου είναι προδήλως απαράδεκτη, επειδή ιδίως δεν πληρούνταν οι προϋποθέσεις του άρθρου 49, δεύτερο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου, αφού τα αιτήματά του δεν είχαν απορριφθεί.

12. Ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου επέτρεψε στο Συμβούλιο να καταθέσει συνοπτικό υπόμνημα απαντήσεως σε σχέση μόνο με το ζήτημα αυτό.

Τόσο οι BI Vetmedica και Boehringer όσο και η Fedesa κατέθεσαν υπόμνημα ανταπαντήσεως. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, της οποίας η παρέμβαση ενώπιον του Πρωτοδικείου είχε ως σκοπό να μην απορριφθεί ως απαράδεκτη, όπως ζητούσε το Συμβούλιο, η αγωγή αποζημιώσεως, επικεντρώνει τις παρατηρήσεις που διατύπωσε με το υπόμνημα αντικρούσεως επί του ίδιου αυτού ζητήματος και δεν κατέθεσε υπόμνημα ανταπαντήσεως.

Το Stichting Kwaliteitsgarantie Vleeskalverensector (στο εξής: SKV) και η Επιτροπή, που είχαν παρέμβει πρωτοδίκως υπέρ του Συμβουλίου, κατέθεσαν μόνο υπόμνημα αντικρούσεως και παραιτήθηκαν από το δικαίωμα καταθέσεως υπομνήματος απαντήσεως.

13. Δεδομένου ότι κανείς από τους διαδίκους δεν υπέβαλε αίτημα με το οποίο να αναφέρει τους λόγους για τους οποίους επιθυμεί να ακουσθεί, το Δικαστήριο αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 120 του Κανονισμού Διαδικασίας, να αποφανθεί επί της αναιρέσεως χωρίς προφορική διαδικασία.

14. Για να αναλύσω τα νομικά ζητήματα που ανακύπτουν στην παρούσα υπόθεση, θα εξετάσω κατ' αρχάς το παραδεκτό της αιτήσεως αναιρέσεως. Κατά την εξέταση της ουσίας της υποθέσεως, θα ασχοληθώ πρώτα με τις ενστάσεις απαραδέκτου που είχαν προβληθεί πρωτοδίκως κατά της προσφυγής περί ακυρώσεως της οδηγίας 96/22 και της αγωγής αποζημιώσεως και στη συνέχεια θα αποφανθώ επί του παραδεκτού της προσφυγής περί ακυρώσεως.

A — *Επί του παραδεκτού της αιτήσεως αναιρέσεως*

15. Οι BI Vetmedica και Boehringer υποστηρίζουν ότι η αίτηση αναιρέσεως του Συμβουλίου, του καθού της πρωτόδικης διαδικασίας, είναι απαράδεκτη για δύο

λόγους: ο πρώτος είναι ότι το γεγονός ότι το Συμβούλιο είναι ο νικήσας διάδικος του απαγορεύει να ασκήσει αναίρεση δυνάμει του άρθρου 49, δεύτερο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου. Δεδομένου ότι η προσφυγή απορρίφθηκε ως αβάσιμη, όπως είχε ζητήσει το Συμβούλιο, το κοινοτικό αυτό όργανο δεν μπορεί να ισχυριστεί, προκειμένου να ζητήσει την αναίρεση της αποφάσεως του Πρωτοδικείου, ότι τα αιτήματά του δεν έγιναν δεκτά.

Ο δεύτερος λόγος στηρίζεται στο ότι η αίτηση αναιρέσεως δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 225 ΕΚ, του άρθρου 51 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου και του άρθρου 112, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, διότι το αναιρεσείον επαναλαμβάνει απλώς τα επιχειρήματα που είχε διατυπώσει πρωτοδίκως, δεν προσδιορίζει τη νομική πλάνη που ενέχει η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ούτε μνημονεύει την παραβιασθείσα διάταξη.

16. Η Fedesa συμφωνεί με τον πρώτο λόγο που επικαλούνται οι αναιρεσίβλητες επιχειρήσεις και προτείνει την ανάλογη εφαρμογή επί των επιδεχόμενων αναίρεση πράξεων της πάγιας νομολογίας κατά την οποία μπορούν να αποτελούν αντικείμενο προσφυγής ακυρώσεως τα μέτρα που παράγουν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα ικανά να επηρεάσουν τα συμφέροντα του προσφεύγοντος, μεταβάλλοντας σαφώς τη νομική του κατάσταση [7].

7 — Η Fedesa παραθέτει τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 11ης Νοεμβρίου 1981, 60/81, IBM κατά Επιτροπής (Συλλογή 1981, σ. 2639, σκέψη 9), και της 31ης Μαρτίου 1998, C-68/94 και C-30/95, Γαλλία κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. I-1375, σκέψη 62).

17. Το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι η αίτηση αναιρέσεως είναι παραδεκτή, καθόσον απορρίφθηκε η αίτηση που είχε υποβάλει σύμφωνα με το άρθρο 114, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου και με την οποία είχε προβάλει την ένσταση απαραδέκτου της προσφυγής ακυρώσεως. Το Συμβούλιο ισχυρίζεται ότι, κατά το άρθρο 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ, οι ιδιώτες δεν νομιμοποιούνται για την άσκηση προσφυγής ακυρώσεως κατά οδηγίας, οπότε, αν το Πρωτοδικείο σχηματίσει την πεποίθηση ότι η προσβαλλόμενη πράξη έχει τον χαρακτήρα οδηγίας, δεν χρειάζεται να συνεχίσει την εξέταση της προσφυγής, η οποία είναι οπωσδήποτε απαράδεκτη. Το Συμβούλιο επισημαίνει τέλος ότι δεν επιδιώκει τον περιορισμό της διακριτικής ευχέρειας του Πρωτοδικείου, όσον αφορά την οργάνωση της διαδικασίας, αλλά επιθυμεί να εξεταστεί το ζήτημα της ενεργητικής νομιμοποιήσεως των προσφευγουσών και να προσδιοριστεί το σημείο της διαδικασίας κατά το οποίο πρέπει να λαμβάνεται απόφαση επί του ζητήματος αυτού.

18. Πρέπει να γίνει δεκτό ότι η παρούσα αίτηση αναιρέσεως έχει οπωσδήποτε κάποια πρωτοτυπία σε σχέση με το παραδεκτό της, η οποία οφείλεται στα εξής επιμέρους στοιχεία: η αίτηση έχει υποβληθεί από το καθού της πρωτόδικης διαδικασίας, το οποίο αναγνωρίζει ότι τα επί της ουσίας αιτήματά του έγιναν δεκτά με την πρωτόδικη απόφαση, αφού δεν ακυρώθηκε η προσβαλλόμενη οδηγία· το αναιρεσείον δεν ζητεί την εξαφάνιση της πρωτόδικης αποφάσεως, αλλά τη λήψη αποφάσεως επί της ενστάσεως απαραδέκτου της προσφυγής λόγω ελλείψεως ενεργητικής νομιμοποιήσεως των προ-

σφευγουσών, επί της οποίας το Πρωτοδικείο δεν αποφάνθηκε ρητώς· σε περίπτωση που το Δικαστήριο δεχθεί τα αιτήματα του αναιρεσείοντος, η απόφασή του δεν πρόκειται να επηρεάσει σε τίποτα το διατακτικό της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως· τέλος, οι λόγοι αναιρέσεως στηρίζονται στον ισχυρισμό ότι το Πρωτοδικείο παρέλειψε να αποφανθεί επί ενός λόγου απαραδέκτου της προσφυγής, μολονότι όφειλε να το πράξει.

Τα χαρακτηριστικά αυτά πάντως, που τη διαφοροποιούν από τις περισσότερες αιτήσεις αναιρέσεως που υποβάλλονται στο Δικαστήριο, δεν σημαίνουν ότι η αίτηση αναιρέσεως του Συμβουλίου πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως απαράδεκτη, όπως ισχυρίζονται η BI Vetmedica, η Boehringer και η Fedesa.

19. Φρονώ ότι το Συμβούλιο νομιμοποιείται, για διαφόρους λόγους, για την άσκηση αναιρέσεως.

20. Ο πρώτος λόγος είναι ότι, κατά το άρθρο 114, παράγραφοι 1 και 4, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, η αίτηση με την οποία ένας διάδικος ζητεί από το Πρωτοδικείο να κρίνει επί του απαραδέκτου, χωρίς να εισέλθει στην ουσία, υποβάλλεται με χωριστό δικόγραφο. Στη συνέχεια, το Πρωτοδικείο μπορεί να αποφανθεί επί της αιτήσεως ή να την εξετάσει μαζί με την ουσία της υποθέσεως.

Το Συμβούλιο τήρησε την ανωτέρω προϋπόθεση, όταν υπέβαλε στις 31 Οκτωβρίου 1996 την αίτησή του περί απορρίψεως της προσφυγής των BI Vetmedica και Boehringer ως απαράδεκτης. Το Πρωτοδικείο, αντί να επιλύσει αμέσως αυτό το παρεμπίπτον ζήτημα, αποφάσισε να την εξετάσει μαζί με την ουσία της υποθέσεως. Κατά την έκδοση της αποφάσεως όμως, αποφάσισε να αποφανθεί πρώτα επί της ουσίας και στη συνέχεια, αφού δεν ακύρωσε την προσβαλλόμενη ρύθμιση, έκρινε ότι δεν χρειαζόταν να αποφανθεί επί της ενστάσεως.

21. Ο δεύτερος λόγος είναι ότι, κατά το άρθρο 49, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, αναίρεση μπορεί να ασκηθεί, μεταξύ άλλων, κατά των αποφάσεων του Πρωτοδικείου που επιλύουν δικονομικό ζήτημα που αφορά ένσταση απαραδέκτου.

Αν το Πρωτοδικείο είχε επιλύσει το παρεμπίπτον ζήτημα εκδίδοντας διάταξη με την οποία θα έκρινε την προσφυγή παραδεκτή και θα αναγνώριζε συνεπώς ότι οι προσφεύγουσες νομιμοποιούνταν ενεργητικώς, το Συμβούλιο θα μπορούσε να ασκήσει αναίρεση. Αν είχε συνεξετάσει την ένσταση με την ουσία της υποθέσεως και με την απόφαση την είχε απορρίψει και στη συνέχεια είχε κρίνει ότι δεν υπήρχε λόγος ακυρώσεως της οδηγίας, το παραδεκτό της αναιρέσεως του Συμβουλίου δεν θα δημιουργούσε ιδιαίτερα προβλήματα. Στην προκειμένη υπόθεση η δυσχέρεια έγκειται στο γεγονός ότι το Πρωτοδικείο δεν αποφάνθηκε ρητώς επί της εν λόγω ενστάσεως.

22. Φρονώ ότι, αφού το Πρωτοδικείο προχώρησε στην εξέταση της ουσίας της υποθέ-

σεως χωρίς προηγουμένως να εξετάσει διεξοδικά την ενεργητική νομμοποίηση των προσφευγουσών, παρά την υποβολή της γραπτής αιτήσεως του Συμβουλίου και παρά την άποψη που εξέφρασε το Συμβούλιο κατά την ανεπίσημη συνάντηση του εισηγητή δικαστή με τους εκπροσώπους των διαδίκων τον Νοέμβριο του 1998 στο Λουξεμβούργο, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι δέχθηκε σιωπηρά ότι οι προσφεύγουσες νομιμοποιούνταν ενεργητικώς.

23. Θα ήθελα να επισημάνω το μόνο νομολογιακό προηγούμενο που νομίζω ότι έχει σημασία για την παρούσα υπόθεση. Η Γαλλία ήταν το πρώτο κράτος μέλος που έκανε χρήση του άρθρου 49, τρίτο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου. Ο λόγος ήταν ότι δεν συμφωνούσε με την εκ μέρους του Πρωτοδικείου απόρριψη της ενστάσεως απαραδέκτου που είχε προτείνει η Επιτροπή λόγω μη νομμοποιήσεως των προσφευγουσών, αφού το Πρωτοδικείο είχε αποφασίσει να εξετάσει την ένσταση με την ουσία της υποθέσεως. Στην υπόθεση εκείνη το Πρωτοδικείο είχε αποφανθεί ρητώς ότι η προσφυγή ήταν παραδεκτή και, αφού εισήλθε στην ουσία της, την απέρριψε ως αβάσιμη [8].

Ο γενικός εισαγγελέας Mischo τόνισε, στα σημεία 5 έως 16 των προτάσεών του, την πρωτοτυπία της αιτήσεως αναιρέσεως, επισημαίνοντας ότι δεν φαινόταν να έχει ως αντικείμενο την ολική ή μερική αναίρεση της αποφάσεως του Πρωτοδικείου, υπό την έννοια του άρθρου 113, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

8 — Απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 1999, C-73/97 P, Γαλλία κατά Comafrica κ.λπ. (Συλλογή 1999, σ. I-185).

24. Στο σημείο 13 των προτάσεών του, ο γενικός εισαγγελέας Mischo, εξετάζοντας το παραδεκτό της αιτήσεως αναιρέσεως, εκθέτει τα εξής: «Το γεγονός ότι, στη συνέχεια, το Πρωτοδικείο προχώρησε [...] στην εξέταση της ουσίας της υποθέσεως, χωρίς να εκδώσει χωριστή απόφαση αφορώσα αποκλειστικά την ένσταση απαραδέκτου (όπως θα συνέβαινε αν η ένσταση είχε γίνει δεκτή), δεν αναιρεί το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο έλαβε όντως δύο διαδοχικές αποφάσεις. Θα πρέπει να είναι δυνατή η άσκηση αναιρέσεως κατά καθεμιάς από τις αποφάσεις αυτές.»

Το Δικαστήριο δέχθηκε, με την απόφασή του, την αναίρεση, ακύρωσε την πρωτόδικη αόφαση και, επιλύοντας οριστικά τη διαφορά, αποφάνθηκε ότι η προσφυγή ακυρώσεως που είχαν ασκήσει οι επιχειρήσεις Comafrica SpA και Dole Fresh Fruit Europe Ltd & Co. ήταν απαράδεκτη.

25. Τρίτον, υπάρχει άλλο ένα επιχείρημα υπέρ του παραδεκτού της αναιρέσεως του Συμβουλίου. Κατά το άρθρο 49, τρίτο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, με εξαίρεση τις περιπτώσεις δικών μεταξύ της Κοινότητας και των υπαλλήλων της, αναίρεση μπορούν να ασκήσουν και τα κράτη μέλη και τα όργανα της Κοινότητας που δεν παρενέβησαν στη δίκη ενώπιον του Πρωτοδικείου· στην περίπτωση αυτή, τα κράτη μέλη και τα όργανα βρίσκονται στην ίδια ακριβώς θέση με τα κράτη μέλη ή τα όργανα που παρενέβησαν πρωτοδίκως. Δεδομένου ότι το Συμβούλιο θα μπορούσε να έχει ασκήσει την παρούσα αναίρεση ακόμη και αν δεν ήταν διάδικος πρωτοδίκως, κατά μείζονα λόγο μπορεί να το πράξει όταν, όπως

στην παρούσα περίπτωση, ήταν διάδικος στην πρωτόδικη διαδικασία και τα αιτήματά του ως προς το παραδεκτό της προσφυγής ακυρώσεως απορρίφθηκαν πλήρως, όπως απαιτείται από το άρθρο 49, δεύτερο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου.

Κατά συνέπεια, φρονώ ότι το Συμβούλιο νομιμοποιείται να ασκήσει την παρούσα αναίρεση.

26. Διαφωνώ και με τους άλλους λόγους που πρόβαλαν οι ανιρεσίβλητες επιχειρήσεις για να αποδείξουν το απαράδεκτο της αιτήσεως αναιρέσεως.

Πρώτον, το Συμβούλιο δεν περιορίζεται σε επανάληψη των επιχειρημάτων που ανέπτυξε πρωτοδίκως, αφού ο λόγος στον οποίο στηρίζεται η αναίρεση δεν είναι ότι η ένσταση ήταν βάσιμη, αλλά η παράλειψη του Πρωτοδικείου να αποφανθεί επί της εν λόγω ενστάσεως. Οι δε διάδικοι δεν είχαν προφανώς την ευκαιρία να αναπτύξουν τα επιχειρήματα και αντεπιχειρήματά τους σε σχέση με την παράλειψη αυτή πριν από τη δημοσίευση της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

Δεύτερον, το Συμβούλιο προσδιόρισε τη νομική πλάνη ως την εκ μέρους του Πρωτοδικείου παράλειψη λήψεως αποφάσεως επί της εν λόγω ενστάσεως απαραδέκτου πριν από την εξέταση της ουσίας της υποθέσεως.

Τρίτον, το Συμβούλιο αναφέρει συγκεκριμένα ότι η παραβιασθείσα από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση διάταξη είναι το άρθρο 230 ΕΚ.

27. Επομένως θεωρώ ότι δεν υπάρχει καμία αμφιβολία για το παραδεκτό της παρούσας αιτήσεως αναιρέσεως.

Β — *Επί της ουσίας της αιτήσεως αναιρέσεως*

α) Η ένσταση απαραδέκτου της προσφυγής ακυρώσεως

28. Το Συμβούλιο, μολονότι το Πρωτοδικείο δέχθηκε τα αιτήματά του και δεν ακύρωσε την οδηγία 96/22, θεωρεί ότι το αποτέλεσμα αυτό είναι ευνοϊκό μόνο φαινομενικά και άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου, διότι φρονεί ότι ενέχει θεμελιώδη πλάνη περί το δίκαιο, καθόσον το Πρωτοδικείο δεν αποφάνθηκε, παρά την υποχρέωση που είχε σχετικά, επί της ενστάσεως απαραδέκτου που στηριζόταν στην έλλειψη ενεργητικής νομιμοποιήσεως των προσφευγουσών. Το Συμβούλιο θεωρεί ότι το Πρωτοδικείο, μη αποφαινόμενο κατ' αρχάς, πριν από την εξέταση της ουσίας της υποθέσεως, επί της ενεργητικής νομιμοποιήσεως φυσικού ή νομικού προσώπου για την άσκηση προσφυγής ακυρώσεως κατά οδηγίας, αφενός παρέβη το γράμμα και το πνεύμα του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ και αφετέρου εξέδωσε απόφαση που αντιφάσκει προς τη νομολογία του. Η ενεργητική νομιμοποίηση του προσφεύγοντος αποτελεί δηλαδή προκαταρκτικό ζήτημα, που πρέπει να επιλύεται πριν από την εξέταση της υποθέσεως επί της ουσίας. Επιπλέον, το παρα-

δεκτό μιας προσφυγής ή αγωγής έχει τέτοια σημασία για τη δίκη, ώστε δεν επιτρέπεται να μην εξετάζεται αν δεν υπάρχει ουσιαστικός λόγος προς τούτο, έστω και αν το Πρωτοδικείο απορρίπτει την προσφυγή ή αγωγή ως αβάσιμη. Προς τον σκοπό της ορθής απονομής της δικαιοσύνης και προς αποφυγή άσκοπων δικών, οι διάδικοι πρέπει να ενημερώνονται το ταχύτερο δυνατόν για το αν έχουν την ικανότητα να είναι διάδικοι. Αν το αίτημα συνίσταται στην ακύρωση πραγματικής οδηγίας, δεν χρειάζεται να συνεχιστεί η διαδικασία, διότι είναι περιττό να εξακριβωθεί κατά πόσον, μολονότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που ισχύουν για κάθε οδηγία, η οικεία οδηγία μπορεί να αφορά άμεσα και ατομικά τον προσφεύγοντα.

Το SKV προσθέτει ότι, μολονότι το Πρωτοδικείο, για λόγους οικονομίας της δίκης, προχώρησε στην εξέταση της νομιμότητας της οδηγίας 96/22 πριν ασχοληθεί με τα άλλα ζητήματα παραδεκτού και ουσίας, εντούτοις δεν μπορούσε, εν όψει των ζητημάτων αρχής που είχαν τεθεί στην εν λόγω υπόθεση, να αγνοήσει την ένσταση απαραδέκτου που είχε προβάλει το Συμβούλιο.

Η Επιτροπή, συμφωνώντας με το Συμβούλιο, υποστηρίζει επιπλέον ότι, αν η αναρμοδιότητα του δικαστηρίου για μια υπόθεση έχει ως συνέπεια ότι η προσφυγή ή αγωγή καθίσταται άνευ αντικειμένου και ότι καταργείται η δίκη, το απαράδεκτο της προσφυγής ή αγωγής θεμελιώνει επαρκώς την αναρμοδιότητα του δικαστηρίου. Το παραδεκτό της προσφυγής δεν απόκειται στην ελεύθερη βούληση των διαδίκων, αφού οι λόγοι απαραδέκτου είναι αναγκαστικού δικαίου και το Πρωτοδικείο είναι υποχρεωμένο να αποφαίνεται επί των ενστάσεων απαραδέκτου που προτείνει οποιοσδήποτε διάδικος. Επιπλέον, κατά την Επιτροπή, το Πρωτοδικείο είχε στην προκειμένη υπόθεση και άλλες δυνατότητες δράσης. Θα μπορούσε π.χ. να αποφανθεί επί της ενστάσεως του Συμβουλίου και να εκδώσει απόφαση επί της ουσίας. Ή θα μπορούσε επίσης να ακυρώσει τον κανονισμό 1312/96 για τον ίδιο λόγο με αυτό στον οποίο στηρίχθηκε η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, χωρίς να χρειάζεται να εξετάσει τους λοιπούς λόγους ακυρώσεως, και να απορρίψει το αίτημα ακυρώσεως της οδηγίας 96/22 ως απαράδεκτο. Αν είχε ακολουθήσει μία από τις ανωτέρω μεθόδους, οι προσφεύγουσες θα βρίσκονταν στην ίδια κατάσταση όπως και τώρα. Θα μπορούσε επίσης να διαχωρίσει την προσφυγή ακυρώσεως από την αγωγή αποζημιώσεως και να κρίνει παραδεκτή τη δεύτερη και απαράδεκτη την πρώτη.

29. Οι BI Vetmedica και Boehringer υποστηρίζουν ότι, δυνάμει της γενικής αρχής του δικονομικού δικαίου, κατά την οποία ο δικαστής είναι κύριος τόσο της διαδικασίας όσο και των αποδείξεων [9], το Πρωτοδικείο διαθέτει ευρεία διακριτική ευχέρεια ως προς την οργάνωση της διαδικασίας ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε υποθέσεως και με τη συνάφεια των ανακυπτόντων ζητημάτων. Η διακριτική ευχέρεια αυτή καλύπτει τη δυνατότητά του να εξετάζει μια υπόθεση επί της ουσίας πριν από την εξέταση του παραδεκτού της προσφυγής, εφόσον κρίνει ότι τούτο ενδείκνυται για λόγους οικονομίας της δίκης ή για άλλους λόγους. Οι εν λόγω επιχειρήσεις θεωρούν ότι στην προκειμένη υπόθεση ήταν αναγκαίο, προς τον σκοπό ορθής απονομής της δικαιοσύνης και διευκολύνσεως της διεξαγωγής της δίκης, να ληφθεί απόφαση επί της νομιμότητας της οδηγίας 96/22 πριν από την εξέταση του παραδεκτού της προσφυγής, διότι η νομιμότητα αυτή αποτελούσε το βασικό ζήτημα των υποθέσεων T-125/96 και T-152/96. Η απόπειρα περιορισμού της διακριτικής ευχέρειας

9 — Οι BI Vetmedica και Boehringer παραθέτουν τις προτάσεις που ανέπτυξε ο γενικός εισαγγελέας Γ. Κοσμάς στην υπόθεση C-199/92 P. Hüls κατά Επιτροπής, επί της οποίας εκδόθηκε απόφαση στις 8 Ιουλίου 1999 (Συλλογή 1999, σ. I-4287, σημείο 48).

του Πρωτοδικείου, στην οποία προβαίνει με την αίτηση αναιρέσεως το Συμβούλιο, ισοδυναμεί με προσβολή της αρχής της διακρίσεως των εξουσιών των κοινοτικών οργάνων, την οποία έχει καθιερώσει η Συνθήκη ΕΚ. Η Fedesa συμφωνεί πλήρως με τις αναιρεσίβλητες.

30. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι, όπως υποστηρίζουν οι αναιρεσίβλητες επιχειρήσεις και η Fedesa, το Πρωτοδικείο διαθέτει ευρεία διακριτική ευχέρεια ως προς την οργάνωση της διαδικασίας. Έτσι, για παράδειγμα, το άρθρο 64 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου ρυθμίζει τα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας, τα οποία, σύμφωνα με το άρθρο 49, μπορούν να διατάσσονται σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας· το άρθρο 51 θεσπίζει τους γενικούς κανόνες για την ανάθεση των υποθέσεων στην ολομέλεια ή στα τμήματα, ενώ το άρθρο 50 παρέχει στον Πρόεδρο την ευχέρεια να διατάσσει, λόγω συνάφειας, τη συνεκδίκαση υποθέσεων που αφορούν το ίδιο αντικείμενο.

Δεν πιστεύω όμως ότι η διακριτική αυτή ευχέρεια είναι τόσο ευρεία, ώστε να καλύπτει και την εξέταση των παρεμπιπτόντων ζητημάτων, τα οποία ρυθμίζονται πλήρως από τα άρθρα 111 έως 114 του Κανονισμού Διαδικασίας, ούτε ότι περιλαμβάνει τη δυνατότητα αποχής από τη λήψη ρητής αποφάσεως επί ενστάσεως απαραδέκτου που έχει προβάλει ένας από τους διαδίκους.

31. Η άποψη αυτή στηρίζεται σε διαφόρους λόγους. Πρώτον, η ενεργητική νομομπποίηση συνιστά προϋπόθεση του παραδεκτού, οπότε η μη συνδρομή της συνεπάγεται την αναρμοδιότητα του δικαστικού οργάνου ως προς την ουσία της υποθέσεως. Τούτο αποδεικνύεται σαφώς από το γεγονός ότι οι νομμοποιούμενοι προς άσκηση προσφυγής ή αγωγής ενώπιον των κοινοτικών δικαιοδοτικών οργάνων προβλέπονται από τη Συνθήκη (άρθρα 226 ΕΚ έως 228 ΕΚ για την προσφυγή λόγω παραβάσεως κράτους μέλους, άρθρο 230 ΕΚ για την προσφυγή ακυρώσεως, άρθρο 232 ΕΚ για την προσφυγή κατά παραλείψεως και άρθρο 236 για τις προσφυγές των υπαλλήλων) και από τον Οργανισμό ΕΚ του Δικαστηρίου (άρθρο 37 για την παρέμβαση και άρθρα 49 και 50 για την αναίρεση) και όχι από τον Κανονισμό Διαδικασίας. Δεύτερον, η νομμοποίηση είναι ένας από τους λόγους απαραδέκτου δημοσίας τάξεως, τους οποίους το Πρωτοδικείο μπορεί να εξετάζει οποτεδήποτε αυτεπαγγέλτως.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι, κατά το άρθρο 114, παράγραφος 4, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, το Πρωτοδικείο μπορεί να αποφασίσει επί της εν λόγω αιτήσεως ή να την εξετάσει μαζί με την ουσία της υποθέσεως. Συναφώς το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι στο Πρωτοδικείο εναπόκειται να εκτιμά αν η ορθή απονομή της δικαιοσύνης δικαιολογεί την άμεση λήψη αποφάσεως επί της ενστάσεως απαραδέκτου ή τη συνεκδίκασή της με την ουσία [10].

Αυτό όμως δεν σημαίνει, κατά τη γνώμη μου, ότι το Πρωτοδικείο μπορεί να προχωρήσει στην ουσία της υποθέσεως πριν επιλύσει το παρεμπίπτον ζήτημα της ενστάσεως περί ελλείψεως νομμοποιήσεως. Το αντίθετο, δηλαδή αυτό ακριβώς που έπραξε το Πρωτοδικείο με την απόφαση της οποίας ζητείται η αναίρεση, θεωρώ ότι προδικάζει το ζήτημα της νομμοποιήσεως, καθόσον θα ήταν παράλογο να κηρυχθεί απαράδεκτη η προ-

10 – Διάταξη της 27ης Φεβρουαρίου 1991, C-126/90 P, Bocos Viciano κατά Επιτροπής (Συλλογή 1991, σ. I-781, σκέψη 6).

σφυγή μετά την επίλυση της διαφοράς επί της ουσίας. Η παράλειψη του Πρωτοδικείου να επιλύσει το παρεμπίπτον ζήτημα δημιουργεί ένα επιπλέον πρόβλημα: για το παραδεκτό της προσφυγής δεν παρατίθεται αιτιολογία που να δίδει στους διαδίκους τη δυνατότητα να εξακριβώσουν αν προσβλήθηκαν τα δικαιώματά τους, οπότε δεν δίδεται ούτε στο Δικαστήριο η δυνατότητα να προβεί στον προσήκοντα έλεγχο κατά τη διαδικασία της αναιρέσεως.

32. Προκειμένου να αποφασίσω αν πρέπει να εξαφανιστεί η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, έκανα μια ανασκόπηση των υποθέσεων του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου στις οποίες η ένσταση απαραδέκτου εξετάστηκε μαζί με την ουσία, ώστε να διαπιστώσω πού κατέληξαν τα δύο αυτά δικαιοδοτικά όργανα. Κατωτέρω εξετάζω τις δύο αυτές κατηγορίες χωριστά.

33. Όσον αφορά το Πρωτοδικείο, από τις τριάντα περίπου υποθέσεις που ανέλυσα διαπιστώνω ότι κατά κανόνα εξετάζει την ένσταση απαραδέκτου πριν από την ουσία της υποθέσεως, ανεξάρτητα από το αν η ένσταση βασίζεται στον ισχυρισμό ότι δεν συντρέχει ενεργητική νομιμοποίηση [11], ότι η προσφυγή ασκήθηκε εκπρόθεσμα [12], ότι η προσβαλλόμενη πράξη δεν επιδέχεται άσκηση προσφυγής [13], ότι ο προσφεύγων ή ο ενάγων δεν έχει έννομο συμφέρον [14], ότι η προσβαλλόμενη πράξη δεν είναι βλαπτική για τον προσφεύγοντα [15], ότι ο καθού δεν νομιμοποιείται παθητικώς [16] ή ότι το δικόγραφο της προσφυγής δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 44, παράγραφος1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας [17]. Σε μία μάλιστα υπόθεση το Πρωτοδικείο εξέτασε προκαταρκτικά τους τρεις από τους τέσσερις λόγους απαραδέκτου που είχε προβάλει ο καθού και έκρινε ότι ο τέταρτος, που, αν είχε γίνει δεκτός, θα καθιστούσε την προσφυγή άνευ αντικειμένου, αποτελούσε ζήτημα που έπρεπε να εξεταστεί με την ουσία της υποθέσεως [18].

Στην κατηγορία αυτή εντόπισα μία περίπτωση που αποκλίνει από τον κανόνα. Η Επιτροπή είχε προτείνει ένσταση απαραδέκτου με χωριστό δικόγραφο και το Πρωτοδικείο αποφάσισε, με διάταξη, να τη συνεξετάσει με την ουσία της υποθέσεως [19], χωρίς να εξηγήσει σε τι συνίστατο η ένσταση και χωρίς να παράσχει κανένα άλλο στοιχείο.

Εν πάση περιπτώσει, σύμφωνα με τη νομολογία του ίδιου του Πρωτοδικείου, μεταξύ των λόγων απαραδέκτου δημοσίας τάξεως, τους οποίους το Πρωτοδικείο μπορεί να εξετάζει οποτεδήποτε, ακόμη και αυτεπαγγέλτως, καταλέγονται οι λόγοι οι σχετικοί με τις προϋποθέσεις παραδεκτού των προ-

11 — Απόφαση του Πρωτοδικείου της 11ης Ιουλίου 1996, T-528/93, T-542/93, T-543/93 και T-546/93, Métropole Télévision κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. II-649).

12 — Αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 15ης Σεπτεμβρίου 1998, T-374/94, T-375/94, T-384/94 και T-388/94, European Night Services κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. II-3141), και της 25ης Μαρτίου 1999, T-37/97, Forges de Clabecq κατά Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. II-859).

13 — Απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Μαρτίου 1994, T-3/93, Air France κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. II-121).

14 — Απόφαση του Πρωτοδικείου της 19ης Φεβρουαρίου 1998, T-369/94 και T-85/95, DIR International Film κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. II-357).

15 — Απόφαση του Πρωτοδικείου της 11ης Ιουνίου 1998, T-167/97, Σκρίκας κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή Υπ.Υπ. 1998, σ. I-A-287 και II-857).

16 — Απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Σεπτεμβρίου 1998, T-112/95, Dethlefs κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. II-3819).

17 — Απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Ιουνίου 2000, T-72/99, Meyer κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. II-2521).

18 — Απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Μαΐου 1994, T-37/92, BEUC και NCC κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. II-285).

19 — Διάταξη του Πρωτοδικείου της 15ης Σεπτεμβρίου 1998, T-136/95, Industria del Frío Auxiliar Conservera κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. II-3301, σκέψη 22).

σφυγών τις οποίες προβλέπει το άρθρο 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ [20].

34. Όσον αφορά το Δικαστήριο, διαπίστωσα ότι ουσιαστικά σε όλες τις σαράντα υποθέσεις που εξέτασα, ακόμη και σε αυτές που αφορούσαν προσφυγές λόγω παραβάσεως κράτους μέλους [21], λαμβάνεται απόφαση επί της ενστάσεως απαραδέκτου πριν από την εξέταση της ουσίας, ανεξάρτητα από τον προβαλλόμενο λόγο απαραδέκτου: εκπρόθεσμο της προσφυγής [22], έλλειψη ενεργητικής νομιμοποιήσεως [23], άσκηση προσφυγής κατά πράξεως που δεν επιδέχεται προσφυγή κατά το άρθρο 230, πρώτο εδάφιο, ΕΚ [24], έλλειψη εννόμου συμφέροντος [25], αναρμοδιότητα του Δικαστηρίου [26], μη προηγούμενη υποβολή ενστάσεως στις υπαλληλικές υποθέσεις [27], μη ύπαρξη βλαπτικής πράξης [28] ή έλλειψη παθητικής νομιμοποιήσεως [29]. Σε μία δε περίπτωση το Δικαστήριο, αφού ανέλυσε τον λόγο απαραδέκτου, αποφάσισε ότι η εκτίμηση του βασίμου του έπρεπε να πραγματοποιηθεί μαζί με τα ζητήματα ουσίας που ανέκυπταν στη συγκεκριμένη διαφορά [30].

Στην ίδια αυτή ομάδα αποφάσεων συνάντησα επίσης ορισμένες που αποκλίνουν από τον κανόνα. Στην υπόθεση Van Reenen κατά Επιτροπής [31], η καθής ισχυριζόταν ότι η

20 – Απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Οκτωβρίου 1997, T-239/94, EISA κατά Επιτροπής (Συλλογή 1997, σ. II-1839, σκέψη 26), διατάξεις του Πρωτοδικείου της 15ης Σεπτεμβρίου 1998, T-100/94, Μιχαηλίδης κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. II-3115, σκέψη 49), της 26ης Μαρτίου 1999, T-114/96, Biscuiterie-confiserie LOR και Confiserie du Tech κατά Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. II-913, σκέψη 24), και της 8ης Ιουλίου 1999, T-194/95, Area Cova κ.λπ. κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1999, σ. II-2271, σκέψη 22), και T-12/96, Aera Cova κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. II-2301, σκέψη 21).

21 – Απόφαση της 16ης Σεπτεμβρίου 1997, C-279/94, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 1997, σ. I-4743), και απόφαση της 18ης Ιουνίου 1998, C-35/96, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 1998, σ. I-3851).

22 – Αποφάσεις της 12ης Φεβρουαρίου 1960, 15/59, Société metallurgique de Knutange κατά Ανωτάτης Αρχής (Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 361), της 2ας Μαρτίου 1967, 25/65 και 26/65, Simet κ.λπ. κατά Ανωτάτης Αρχής (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 483), της 13ης Ιουλίου 1972, 79/71, Heinemann κατά Επιτροπής [Rec. 1972 (μόνο σε ξενόγλωσσες εκδόσεις), σ. 579], της 5ης Απριλίου 1973, 11/72, Giordano κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 511), και της 22ης Σεπτεμβρίου 1988, 159/86, Canters κατά Επιτροπής (Συλλογή 1988, σ. 4859).

23 – Αποφάσεις της 1ης Ιουλίου 1965, 106/63 και 107/63, Toepfer κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 101), της 13ης Μαΐου 1971, 41/70 έως 44/70, International Fruit Company κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 783), της 29ης Μαρτίου 1979, 113/77, NTN Toyo Bearing κατά Συμβουλίου (Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 669), 118/77, ISO κατά Συμβουλίου (Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 673), 119/77, Nippon Seiko κ.λπ. κατά Συμβουλίου (Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 675), και 120/77, Koyo Seiko κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 759), της 20ής Μαρτίου 1985, 264/82, Timex κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 1985, σ. 849), της 11ης Ιουλίου 1985, 87/77, 130/77, 22/83, 9/84 και 10/84, Salerno κ.λπ. κατά Επιτροπής και Συμβουλίου (Συλλογή 1985, σ. 2523), της 11ης Ιουλίου 1990, C-305/86 και C-160/87, Neotype Techmashexport κατά Επιτροπής και Συμβουλίου (Συλλογή 1990, σ. I-2945), και C-320/86 και C-188/87, Stanko France κατά Επιτροπής και Συμβουλίου (Συλλογή 1990, σ. I-3013), της 18ης Μαΐου 1994, C-309/89, Cordoniu κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1994, σ. I-1853), της 4ης Ιουνίου 1992, C-157/90, Infortec κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. I-3525), και της 16ης Ιουλίου 1992, C-65/90, Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1992, σ. I-4593).

24 – Αποφάσεις της 31ης Μαρτίου 1971, 22/70, Επιτροπή κατά Συμβουλίου (Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 729), της 28ης Νοεμβρίου 1991, 213/88, Λουξεμβούργο κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 1991, σ. I-5643), της 2ας Μαρτίου 1994, C-316/91, Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1994, σ. I-625), της 29ης Ιουνίου 1995, C-135/93, Ισπανία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. I-1651), και της 19ης Μαρτίου 1996, C-25/94, Επιτροπή κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1996, σ. I-1469).

25 – Αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 1974, 177/73 και 5/74, Reinarz κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1974, σ. 409), της 10ης Ιουλίου 1975, 4/74, και 30/74, Scuppa κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1975, σ. 293), και της 31ης Μαΐου 1988, 167/86, Rousseau κατά Ελεγκτικού Συνεδρίου (Συλλογή 1988, σ. 2705).

26 – Αποφάσεις της 15ης Δεκεμβρίου 1977, 126/76, Dietz κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1977, σ. 773), και της 15ης Ιανουαρίου 1987, 271/83, 15/84, 36/84, 113/84, 158/84, 203/84 και 13/85, Ainsworth κατά Επιτροπής και Συμβουλίου (Συλλογή 1987, σ. 167).

27 – Αποφάσεις της 3ης Ιουλίου 1980, 6/79 και 97/79, Grassi κατά Συμβουλίου (Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 419), της 14ης Ιουλίου 1988, 23/87 και 24/87, Aldinger κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 1988, σ. 4395), και της 10ης Μαρτίου 1989, 126/87, Del Plato κατά Επιτροπής (Συλλογή 1989, σ. 643).

28 – Απόφαση της 20ής Νοεμβρίου 1980, 806/79, Gerin κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 399).

29 – Απόφαση της 24ης Ιουνίου 1986, 267/82, Développement SA και Clemessy κατά Επιτροπής (Συλλογή 1986, σ. 1907).

30 – Απόφαση της 20ής Μαρτίου 1997, C-57/95, Γαλλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1997, σ. I-1627, σκέψεις 9 και 10). Αυτή ήταν άλλωστε η πρόταση του γενικού εισαγγελέα Tesauro προς την Ολομέλεια του Δικαστηρίου.

31 – Απόφαση της 19ης Μαρτίου 1975, 189/73 (Συλλογή τόμος 1975, σ. 147).

προσφυγή ήταν εκπρόθεσμη και το δεύτερο τμήμα του Δικαστηρίου έκρινε ότι, αφού η προσφυγή ήταν προδήλως αβάσιμη, δεν χρειαζόταν να αποφανθεί επί της ενστάσεως απαραδέκτου [32]. Στην υπόθεση Giry κατά Επιτροπής [33] η καθής πρότεινε ως λόγους απαραδέκτου τη μη προηγούμενη υποβολή διοικητικής ενστάσεως και τη μη ύπαρξη εννόμου συμφέροντος. Το ίδιο τμήμα αποφάσισε ότι, ενόψει της στενής σχέσης μεταξύ των λόγων αυτών και των προβαλλόμενων ισχυρισμών επί της ουσίας, έπρεπε να εξετάσει πρώτα την ουσία. Επειδή απέρριψε την προσφυγή, δεν έκρινε αναγκαίο να αποφανθεί επί των προβαλλόμενων λόγων απαραδέκτου [34]. Στην υπόθεση Rosani κ.λπ. κατά Συμβουλίου, το καθού πρότεινε ως λόγους απαραδέκτου τη μη προηγούμενη υποβολή διοικητικής ενστάσεως και τη μη ύπαρξη ρητής ή σιωπηρής απορριπτικής αποφάσεως. Το τρίτο τμήμα αποφάσισε, χωρίς περαιτέρω εξηγήσεις, ότι έπρεπε να επιλύσει τη διαφορά επί της ουσίας και να αποφασίσει στη συνέχεια αν ήταν αναγκαίο να αποφανθεί επί των ενστάσεων απαραδέκτου [35]. Στη υπόθεση Tradax κατά Επιτροπής, η καθής ισχυριζόταν ότι η προσφυγή ήταν απαράδεκτη, διότι, μεταξύ άλλων, προσέβαλλε πράξη μη προσβλητή κατά το άρθρο 230 ΕΚ. Το πρώτο τμήμα έκρινε, με τη σκέψη 12 της αποφάσεώς του, ότι, ενόψει της αλληλεξαρτήσεως του παραδεκτού και του βασίμου, έπρεπε να προχωρήσει απευθείας στην εξέταση του βασίμου [36]. Τέλος, στην υπόθεση Bocos Viciano κατά Επιτροπής [37] η αναιρεσίβλητη προέβαλλε τον ισχυρισμό ότι η αίτηση αναιρέσεως ήταν απαράδεκτη λόγω παραβάσεως των ισχυόντων για την υποβολή της αιτήσεως τύπων και ανέφερε μάλιστα πέντε πλημμέλειες. Ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου απέρριψε, με διάταξη, την αίτηση αναιρέσεως ως προδήλως αβάσιμη, σύμφωνα με το άρθρο 119 του Κανονισμού Διαδικασίας, επισημαίνοντας ότι δεν ήταν αναγκαία η λήψη αποφάσεως επί των ενστάσεων απαραδέκτου.

35. Καμία από τις παρατεθείσες ανωτέρω αποφάσεις δεν δικαιολογεί, ούτε καθ' εαυτή ούτε σε συνδυασμό με άλλες, την ερμηνεία του άρθρου 92, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου και του άρθρου 113 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου υπό την έννοια ότι η δυνατότητα αυτεπάγγελτης εξετάσεως οποτεδήποτε των λόγων απαραδέκτου δημοσίας τάξεως συνιστά ευχέρεια του δικαιοδοτικού οργάνου. Αντίθετα, θεωρώ ότι η έμφαση δίδεται στο γεγονός ότι το εν λόγω όργανο μπορεί να προβεί στην εξέταση αυτή αυτεπαγγέλτως και οποτεδήποτε, πράγμα που δεν σημαίνει ότι το όργανο αυτό μπορεί να αποφασίσει να μην προβεί στην εξέταση αυτή. Πράγματι, οι περιπτώσεις στις οποίες το Δικαστήριο δεν εξέτασε *προκαταρκτικώς* την ένσταση απαραδέκτου είναι, όπως είδαμε, μετρημένες και, επιπλέον, στις τέσερις από αυτές η απόφαση εκδόθηκε από τριμελές τμήμα, ενώ στην πέμπτη επρόκειτο για διάταξη του Προέδρου κατ' εφαρμογή του άρθρου 119 του Κανονισμού Διαδικασίας.

32 — Ο γενικός εισαγγελέας Mayras πρότεινε στο Δικαστήριο, προς τον σκοπό της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, να μην εξετάσει την ένσταση απαραδέκτου και να αποφανθεί επί της ουσίας, καθόσον φρονούσε ότι η προσφυγή ήταν αβάσιμη, μολονότι επίσης είχε ασκηθεί εκπρόθεσμα, ανεξάρτητα από τον τρόπο υπολογισμού των προθεσμιών.

33 — Απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 1977, 126/75, 34/76 και 92/76 (Συλλογή τόμος 1977, σ. 609).

34 — Αντίθετα, ο γενικός εισαγγελέας Capotorti τους εξέτασε στις προτάσεις του διά μακρών και στάχθη υπέρ της απορρίψεώς τους.

35 — Ο γενικός εισαγγελέας Verloren Van Themaat εξέτασε αμφότερες τις ενστάσεις και πρότεινε την απόρριψή τους.

36 — Ο γενικός εισαγγελέας Sir Gordon Slynn εξέτασε πάντως με τις προτάσεις του τους λόγους απαραδέκτου που είχε προβάλει η Επιτροπή.

37 — Προπαρατεθείσα στην υποσημ. 11.

Εν πάση περιπτώσει, στις εξετασθείσες υποθέσεις η ένσταση απαραδέκτου δεν στηριζόταν στην έλλειψη ενεργητικής νομιμοποιήσεως του προσφεύγοντος, όπως συνέβαινε στην υπόθεση T-125/96, στην οποία το Συμβούλιο υποστήριζε ότι η προσφυγή των οικείων επιχειρήσεων έπρεπε να απορριφθεί ως απαράδεκτη, διότι ζητούσαν την ακύρωση οδηγίας.

36. Για τους ανωτέρω εκτεθέντες λόγους φρονώ ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, καθόσον δεν εξέτασε πριν από την ουσία της υποθέσεως T-125/96 την ένσταση απαραδέκτου που είχε προβάλει το Συμβούλιο λόγω ελλείψεως νομιμοποιήσεως των προσφευγουσών. Κατά συνέπεια, η αίτηση αναιρέσεως είναι βάσιμη και η πρωτόδικη απόφαση πρέπει να αναιρεθεί κατά το μέρος κατά το οποίο δεν εξετάστηκε η εν λόγω ένσταση και έγινε δεκτή, στην πράξη, η προσφυγή περί ακυρώσεως.

β) Η ένσταση απαραδέκτου της αγωγής αποζημιώσεως που ασκήθηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου και της οποίας η μη εξέταση οδήγησε στην άσκηση της αναιρέσεως

37. Κατά την περιγραφή των πραγματικών περιστατικών στο σημείο 6 της αιτήσεως αναιρέσεως το Συμβούλιο αναφέρεται στη σκέψη 146 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, με την οποία το Πρωτοδικείο έκρινε ότι δεν ήταν αναγκαίο να λάβει απόφαση επί της ενστάσεως απαραδέκτου της αγωγής, διότι η οδηγία 96/22 δεν ήταν παράνομη. Το Συμβούλιο απλώς αναφέρει ότι αυτό είναι το μόνο χωρίο της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως στο οποίο το Πρωτοδικείο κάνει μνεία της εν λόγω ενστάσεως. Εντούτοις, ούτε με το δικόγραφο της αναιρέσεως ούτε με το υπόμνημα απαντήσεως ανέπτυξε αυτόν τον πιθανώς προβαλλόμενο λόγο αναιρέσεως. Ούτε οι αναιρεσίβλητες επιχειρήσεις ασχολήθηκαν καθόλου με τον λόγο αυτό ούτε οι παρεμβαίνοντες, με την εξαίρεση του Ηνωμένου Βασιλείου, που ασχολείται αποκλειστικά με αυτόν στο υπόμνημα αντικρούσεως.

38. Κατά την πρωτόδικη διαδικασία το Συμβούλιο ισχυρίστηκε ότι η αγωγή αποζημιώσεως ήταν απαράδεκτη λόγω της φύσεως της προσβαλλόμενης πράξης και του γεγονότος ότι δεν είχε προσδιοριστεί η ζημία.

39. Κατά την αναιρετική διαδικασία το Ηνωμένο Βασίλειο ζητεί την απόρριψη της αιτήσεως αναιρέσεως του Συμβουλίου, καθόσον στρέφεται κατά της σκέψης 146 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως. Το Ηνωμένο Βασίλειο θεωρεί ότι η ιδιάζουσα φύση της οδηγίας δεν σημαίνει ότι δεν είναι δυνατή η γένεση εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας. Έστω και αν η κοινοτική ρύθμιση ενσωματώνεται στην εθνική νομοθεσία από τις εθνικές αρχές και η άμεση αιτία της ζημίας των ιδιωτών έγκειται στη νομοθεσία αυτή, δεν μπορεί να αποκλειστεί εκ προοιμίου ότι η ευθύνη ανάγεται στην κοινοτική πράξη. Για τον λόγο αυτό το Ηνωμένο Βασίλειο διαφωνεί με την άποψη του Συμβουλίου ότι οι ιδιώτες δεν νομιμοποιούνται ενεργητικά, όταν το γεγονός από το οποίο μπορεί να

γεννάται η ευθύνη συνίσταται σε οδηγία, και υποστηρίζει ότι πρέπει να εξακριβώνεται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση αν η αιτία της ζημίας ανάγεται στη συμπεριφορά του κράτους μέλους ή των κοινοτικών οργάνων, ώστε να προσδιορίζεται ο ευθυνόμενος για την αποκατάσταση της ζημίας.

40. Σε περίπτωση που η αίτηση αναιρέσεως του Συμβουλίου βάλλει κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου ακόμη και ως προς την παράλειψη εξετάσεως της ενστάσεως απαραδέκτου της αγωγής αποζημιώσεως που ασκήθηκε λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης, πράγμα καθόλου σαφές, αν ληφθεί υπόψη η χρησιμοποιηθείσα τεχνική, που περιγράφηκε ανωτέρω στο σημείο 36, η άποψή μου διαφέρει από την άποψη που διατύπωσα σε σχέση με την παράλειψη εξετάσεως της ενστάσεως απαραδέκτου λόγω μη νομιμοποιήσεως ιδιώτη προς άσκηση προσφυγής ακυρώσεως.

41. Συναφώς υφίστανται διάφοροι λόγοι. Ο πρώτος είναι ότι, κατά πάγια νομολογία, η αγωγή αποζημιώσεως των άρθρων 235 ΕΚ και 288 ΕΚ έχει θεσπιστεί ως αυτοτελές ένδικο βοήθημα, που επιτελεί ιδιαίτερη λειτουργία στο πλαίσιο του συστήματος παροχής έννομης προστασίας και για το οποίο ισχύουν προϋποθέσεις ασκήσεως που έχουν τεθεί ενόψει του ειδικού σκοπού του, πράγμα που σημαίνει ότι η απόρριψη της προσφυγής ακυρώσεως ως απαράδεκτης δεν επισύρει αυτόματα το απαράδεκτο της αγωγής αποζημιώσεως [38]. Οι προϋποθέσεις παραδεκτού της προσφυγής και της αγωγής δεν είναι επομένως ίδιες.

Ο δεύτερος λόγος είναι ότι, αντίθετα από ό,τι συμβαίνει με την προσφυγή ακυρώσεως, η ενεργητική νομιμοποίηση στην περίπτωση αγωγής δεν ρυθμίζεται ρητά. Από τα άρθρα 235 ΕΚ και 288 ΕΚ συνάγεται ότι πρέπει να έχει προκληθεί ζημία από τα όργανα της Κοινότητας ή από υπαλλήλους της κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, θεμελιώνεται εξωσυμβατική ευθύνη της Κοινότητας, κατά την έννοια του άρθρου 288, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, εφόσον συντρέχει ένα σύνολο προϋποθέσεων σχετικά με τον παράνομο χαρακτήρα της προσαπτομένης στα κοινοτικά όργανα συμπεριφοράς, το υποστατό της ζημίας και την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της συμπεριφοράς του οργάνου και της προβαλλομένης ζημίας. Αν μία από τις προϋποθέσεις αυτές δεν πληρούται, η αγωγή πρέπει να απορρίπτεται στο σύνολό της, χωρίς να χρειάζεται να εξεταστούν οι λοιπές προϋποθέσεις της εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας [39].

Κατά πάγια επίσης νομολογία, οι κανονιστικές πράξεις που απηχούν επιλογές οικονομικής πολιτικής μπορούν να θεμελιώσουν εξωσυμβατική ευθύνη της Κοινότητας μόνο σε περίπτωση κατάφωρης παραβάσεως ιεραρχικά ανώτερου κανόνα δικαίου που προστατεύει τους ιδιώτες. Όταν επομένως το κανονιστικό πλαίσιο χαρακτηρίζεται από την άσκηση ευρείας διακριτικής ευχέρειας,

38 — Απόφαση της 17ης Μαΐου 1990, C-87/89, Sonito κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1990, σ. I-1981, σκέψη 14), και διάταξη της 21ης Ιουνίου 1993, C-257/93, Van Parijs κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 1993, σ. I-3335, σκέψη 14).

39 — Αποφάσεις της 15ης Σεπτεμβρίου 1994, C-146/91, ΚΥΔΕΠ κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. I-4199, σκέψη 19), και της 14ης Οκτωβρίου 1999, C-104/97 P, Atlanta κατά Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Συλλογή 1999, σ. I-6983, σκέψη 65).

απαραίτητης για την εφαρμογή της κοινής γεωργικής πολιτικής, η εν λόγω ευθύνη μπορεί να γεννηθεί μόνον αν το οικείο κοινοτικό όργανο ενήργησε κατά προφανή και βαριά υπέρβαση των ορίων που έχουν τεθεί στην άσκηση των εξουσιών του [40].

42. Φρονώ ότι, βάσει της νομολογίας αυτής, το παραδεκτό της αγωγής αποζημιώσεως δεν μπορεί να εξαρτάται παρά μόνον από την τήρηση των τυπικών προϋποθέσεων που προβλέπουν οι δικονομικοί κανόνες για το δικόγραφο της προσφυγής ή της αγωγής.

Κατά τα λοιπά, η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου επί της υποθέσεως, που συναρτάται προς το ζήτημα αν η ζημία προκλήθηκε από πράξη των κοινοτικών οργάνων ή των εθνικών αρχών, το υποστατό της ζημίας, ο παράνομος χαρακτήρας της συμπεριφοράς του οργάνου ή των υπαλλήλους του κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου και, ενδεχομένως, η προφανής και βαριά υπέρβαση των ορίων που έχουν τεθεί στην άσκηση των εξουσιών του οργάνου αποτελούν ζητήματα των οποίων η εξέταση ανάγεται στην ουσία της υποθέσεως.

Αυτό που είναι σαφές πάντως είναι ότι το άρθρο 235 ΕΚ και το άρθρο 288 ΕΚ δεν περιορίζουν την κατηγορία των πράξεων για τις οποίες είναι δυνατόν να αναγνωριστεί, εφόσον συντρέχουν οι λοιπές προϋποθέσεις, ότι συνεπάγονται τη γένεση εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας.

43. Κατά συνέπεια, θεωρώ ότι το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε, στη σκέψη 146 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, σε πλάνη περί το δίκαιο, δεχόμενο ότι, αφού η οδηγία 96/22 δεν αντέβαινε σε κανέναν από τους νομικούς κανόνες που είχαν επικαλεστεί οι προσφεύγουσες, δεν χρειαζόταν να λάβει απόφαση επί της ενστάσεως απαραδέκτου του Συμβουλίου και ότι η αγωγή αποζημιώσεως έπρεπε να απορριφθεί ως αβάσιμη, διότι στηριζόταν στον ισχυρισμό ότι συντρέχει παράβαση των κανόνων αυτών.

γ) Επί του παραδεκτού της προσφυγής περί ακυρώσεως

44. Κατά το άρθρο 54, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, αν το Δικαστήριο αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, μπορεί το ίδιο να αποφανθεί οριστικά επί της διαφοράς, εφόσον είναι ώριμη προς εκδίκαση. Θεωρώ ότι εν προκειμένω πρέπει να εφαρμοστεί η διάταξη αυτή και συνεπώς θα αναλύσω στη συνέχεια το παραδεκτό της προσφυγής που άσκησαν οι BI Vetmedica και Boehringer περί ακυρώσεως της οδηγίας 96/22 και που ήταν το αντικείμενο της υποθέσεως T-125/96.

40 – Αποφάσεις της 25ης Μαΐου 1978, 83/76, 94/76, 4/77, 15/77 και 40/77, HNL κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1978, σ. 381, σκέψη 6), και της 30ής Μαΐου 1989, 20/88, Roquette frères κατά Επιτροπής (Συλλογή 1989, σ. 1553, σκέψη 23).

45. Η ένσταση απαραδέκτου της προσφυγής, την οποία προέβαλε το Συμβούλιο, στηρίζεται στον ισχυρισμό ότι, κατά το άρθρο 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ, τα φυσικά και νομικά πρόσωπα μπορούν να ασκούν προσφυγή ακυρώσεως μόνο κατά των αποφάσεων που απευθύνονται σ' αυτά, καθώς και κατά των αποφάσεων που, αν και εκδίδονται ως κανονισμοί ή αποφάσεις που απευθύνονται σε άλλο πρόσωπο, τα αφορούν άμεσα και ατομικά. Οι επιδεχόμενες προσφυγή πράξεις αυτές χαρακτηρίζονται από το ότι δεν έχουν ούτε γενική ισχύ ούτε κανονιστική φύση, αφού, ακόμη και όταν γίνεται δεκτή προσφυγή κατά κανονισμού, ο λόγος είναι ότι πρόκειται στην πραγματικότητα για συγκαλυμμένη απόφαση. Επιπλέον, η νομική θέση των αποδεκτών της πράξης ή αυτών τους οποίους η πράξη αφορά άμεσα και ατομικά πρέπει να επηρεάζεται από την πράξη λόγω μας πραγματικής καταστάσεως στην οποία να μπορούν να υπαχθούν και η οποία να τους εξατομικεύει έναντι των λοιπών προσώπων.

Αντίθετα, οι οδηγίες, όπως ακριβώς και οι κανονισμοί, είναι κανονιστικές πράξεις γενικής ισχύος, που ρυθμίζουν γενικά και αφηρημένα καταστάσεις που προσδιορίζονται αντικειμενικά. Οι διατάξεις όμως των οδηγιών, αντίθετα από ό,τι συμβαίνει με τους κανονισμούς, πρέπει, για να παράγουν έννομα αποτελέσματα, να μεταφέρονται στην εσωτερική νομοθεσία των κρατών μελών, σύμφωνα με το άρθρο 249 ΕΚ, πράγμα που σημαίνει ότι οι εθνικές διατάξεις είναι αυτές που παρέχουν δικαιώματα στους ιδιώτες και τους επιβάλλουν υποχρεώσεις. Η θεμελιώδης διαφορά μεταξύ κανονισμού και οδηγίας είναι ότι ο πρώτος παράγει άμεσα αποτελέσματα, ενώ η δεύτερη κατά κανόνα δεν παράγει τέτοια αποτελέσματα πριν από τη λήξη της προθεσμίας εντός της οποίας τα κράτη μέλη πρέπει να την εκτελέσουν. Κατά τον χρόνο της ασκήσεως της πρωτόδικης προσφυγής για την ακύρωση της οδηγίας 96/22 η προθεσμία αυτή δεν είχε ακόμη λήξει.

Το SKV ισχυρίζεται ότι, αν επιτρεπόταν η άσκηση από ιδιώτη προσφυγής περί ακυρώσεως οδηγίας, το άρθρο 230 ΕΚ θα έπρεπε να ερμηνευθεί τόσο ευρέως, ώστε θα μειωνόταν η αυστηρότητα των προϋποθέσεων που θέτει το σύστημα δικαστικής προστασίας που καθιέρωσε η Συνθήκη. Επιπλέον, εν όψει των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των οδηγιών, η δικαστική προστασία των ιδιωτών είναι δυνατή εντός κάθε κράτους, εφόσον οι διατάξεις της οδηγίας έχουν ενσωματωθεί στην εσωτερική νομοθεσία.

46. Οι BI Vetmedica και Boehringer, που ισχυρίζονται ότι η προσφυγή τους είναι παραδεκτή, επισημαίνουν ο σκοπός του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ είναι η διασφάλιση της νομικής προστασίας των ιδιωτών σε όλες τις περιπτώσεις στις οποίες μια κοινοτική πράξη, ανεξαρτήτως της μορφής της, τους αφορά άμεσα και ατομικά, έστω και αν οι ιδιώτες αυτοί δεν είναι αποδέκτες αποφάσεως. Το δε γεγονός ότι μια πράξη έχει κανονιστικό χαρακτήρα δεν αποκλείει αυτόματα τη δυνατότητα προσβολής της από ιδιώτες, εφόσον η πράξη αυτή τους αφορά άμεσα και ατομικά. Συνεπώς, προκειμένου να ληφθεί απόφαση επί του παραδεκτού της προσφυγής στην υπόθεση Τ-125/96, έπρεπε να εξεταστεί αν η οδηγία 96/22, παρά τον κανονιστικό χαρακτήρα της, αφορούσε τις προσφεύγουσες άμεσα και ατομικά.

Η Fedesa εκφράζει την ίδια άποψη και ζητεί από το Δικαστήριο, σε περίπτωση αναιρέσεως της αποφάσεως, να αναπέμψει την υπόθεση στο Πρωτοδικείο, διότι η απόφαση επί του ζητήματος αν η οδηγία αφορά τις BI Vetmedica και Boehringer άμεσα και ατομικά προϋποθέτει την επίλυση πολύπλοκων πραγματικών ζητημάτων.

47. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι, όπως εκτέθηκε ανωτέρω, το άρθρο 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ περιορίζει την ενεργητική νομιμοποίηση των φυσικών και νομικών προσώπων σχετικά με την άσκηση προσφυγής ακυρώσεως κατά των κοινοτικών πράξεων. Όπως επιβεβαίωσε πρόσφατα το Πρωτοδικείο, η εν λόγω διάταξη δεν προβλέπει την εκ μέρους των ιδιωτών άσκηση ενώπιον του κοινοτικού δικαστή ευθείας προσφυγής κατά των οδηγιών [41].

Θα ήθελα πάντως να παρατηρήσω ότι, όταν ένας ιδιώτης ζητεί την ακύρωση οδηγίας, η προσφυγή δεν κηρύσσεται απαράδεκτη ευθύς εξαρχής, αλλά το Πρωτοδικείο εξετάζει αν η προσβαλλόμενη πράξη αποτελεί κανονιστική πράξη γενικής ισχύος και αν αφορά τους προσφεύγοντες άμεσα και ατομικά [42]. Το ίδιο πράττει και το Δικαστήριο [43].

48. Οι προσφεύγουσες ζητούσαν πρωτοδίκως τη μερική ακύρωση της οδηγίας 96/22, και συγκεκριμένα των άρθρων 1 έως 4, οι δε διατάξεις της οδηγίας έπρεπε να έχουν μεταφερθεί στην εσωτερική νομοθεσία των κρατών μελών μέχρι την 1η Ιουλίου 1997. Η ακύρωση όμως των άρθρων αυτών ζητούνταν μόνο κατά το μέτρο κατά το οποίο απαγορεύουν τη διάθεση στο εμπόριο κτηνιατρικών φαρμάκων που περιέχουν β-ανταγωνιστικές ουσίες και χορηγούνται για θεραπευτικούς σκοπούς στα ζώα, των οποίων το κρέας και τα άλλα προϊόντα προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση.

Κανένα όμως από τα άρθρα αυτά δεν περιέχει ειδικές διατάξεις που να έχουν τον χαρακτήρα συγκαλυμμένης ατομικής αποφάσεως έναντι των προσφευγουσών επιχειρήσεων. Τα άρθρα αυτά αποτελούν τμήμα μιας κανονιστικής πράξης γενικής ισχύος, η οποία αφορά γενικά και αφηρημένα ένα ευρύ φάσμα επιχειρηματιών που ασκούν δραστηριότητες σχετικές με την εκτροφή ζώων προοριζόμενων για ανθρώπινη κατανάλωση και στους οποίους θα απαγορευθούν, μετά την προσαρμογή των εθνικών νομοθεσιών, οι εξής, μεταξύ άλλων, δραστηριότητες: η διάθεση στην αγορά, η εμπορία, η χορήγηση σε ζώα και η κατοχή ορισμένων συγκεκριμένων ουσιών, καθώς και η διάθεση στην αγορά, προς βρώση, ζώων στα οποία έχουν χορηγηθεί τέτοιες ουσίες. Παρά την απαγόρευση αυτή, το άρθρο 4 επιτρέπει στα κράτη μέλη να δίδουν άδεια χορηγήσεως σε ορισμένα ζώα, για θεραπευτικούς σκο-

41 — Απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Ιουνίου 2000, T-172/98 και T-175/98 έως T-177/98, Salamander κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (Συλλογή 2000, σ. II-2487, σκέψη 27).

42 — Βλ. π.χ. τις διατάξεις της 29ης Οκτωβρίου 1993, T-463/93, Guna κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1993, σ. II-1205), και της 20ής Οκτωβρίου 1994, T-99/94, Asocarne κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1994, σ. II-871), καθώς και την απόφαση της 17ης Ιουνίου 1998, T-135/96, UEAPME κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1998, σ. II-2335), και την προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 42 απόφαση Salamander κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου.

43 — Βλ. τις διατάξεις της 7ης Δεκεμβρίου 1988, 138/88, Flourez κ.λπ. κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1988, σ. 6393), και 160/88, Fédération européenne de la santé animale κ.λπ. κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1988, σ. 6399), της 23ης Νοεμβρίου 1995, C-10/95 P, Asocarne κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1995, σ. I-4149), και της 29ης Ιουνίου 1993, C-298/89, Γιβραλτάρ κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1993, σ. I-3605).

πούς, ορισμένων ουσιών που απαριθμούνται περιοριστικά. Για να έχουν εφαρμογή οι διατάξεις αυτές στα κράτη μέλη, πρέπει να μεταφερθούν στην εσωτερική έννομη τάξη κατόπιν της εκδόσεως εθνικών εκτελεστικών διατάξεων.

49. Από πάγια νομολογία προκύπτει ότι η γενική ισχύς και, επομένως, η κανονιστική φύση μιας πράξεως δεν θίγεται από τη δυνατότητα περισσότερο ή λιγότερο ακριβούς προσδιορισμού του αριθμού ή ακόμα και της ταυτότητας των υποκειμένων δικαίου στα οποία εφαρμόζεται σε δεδομένη στιγμή, εφόσον η εφαρμογή αυτή χωρεί δυνάμει μιας αντικειμενικής νομικής ή πραγματικής καταστάσεως που ορίζεται με την πράξη και έχει σχέση με τους σκοπούς της πράξης αυτής [44].

50. Πέρα από το ότι έχει χαρακτηρίσει τις οδηγίες ως πράξεις γενικής ισχύος [45], το Δικαστήριο έχει επίσης δεχτεί ότι οι οδηγίες, καίτοι καταρχήν δεσμεύουν μόνον τους αποδέκτες τους, που είναι τα κράτη μέλη, αποτελούν μορφή έμμεσης νομοθετικής ή κανονιστικής ρυθμίσεως [46].

51. Οι BI Vetmedica και Boehringer ισχυρίζονται, κατά την αναιρετική διαδικασία, ότι οι διατάξεις αυτές τις αφορούν άμεσα και ατομικά, διότι αποδέκτες τους είναι μια κλειστή κατηγορία επιχειρήσεων, στην οποία ανήκουν οι έχουσες τις αναγκαίες άδειες επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων καταλέγονται και οι ίδιες, και ότι υπάρχει ειδική σχέση μεταξύ αυτής της κατηγορίας επιχειρήσεων και του περιεχομένου της αποφάσεως. Επιπλέον η οδηγία 96/22 έθιξε τα ειδικά δικαιώματα παρασκευής και εμπορίας κτηνιατρικών φαρμάκων με κλενβουτερόλη, τα οποία έχουν παρασχεθεί στις BI Vetmedica και Boehringer με τις εν λόγω άδειες. Το αποτέλεσμα της ρυθμίσεως επί των επιχειρήσεων αυτών συνεπάγεται την εξατομίκευσή τους έναντι όλων των λοιπών παραγωγών, καθόσον μάλιστα είναι ουσιαστικά οι μόνες επιχειρήσεις παραγωγής των απαγορευμένων φαρμάκων.

52. Ήδη από την απόφαση Plaumann κατά Επιτροπής [47], το Δικαστήριο δέχεται πάγια την ερμηνεία ότι η απόφαση που απευθύνεται σε κράτος μέλος τότε μόνον αφορά ατομικά ορισμένα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, όταν τα θίγει λόγω ορισμένων ιδιοτήτων που προσιδιάζουν σ' αυτά ή ορισμένης πραγματικής κατάστασης που τα διακρίνει από κάθε άλλο πρόσωπο και κατ' αυτόν τον τρόπο τα εξατομικεύει κατά τρόπο ανάλογο με τους αποδέκτες [48].

Όπως εξέθεσα ήδη κατά την εξέταση της φύσης της οδηγίας 96/22, πρόκειται για

44 — Αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 1968, 6/68, Zuckerfabrik Watenstedt κατά Συμβουλίου (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 791), της 16ης Απριλίου 1970, 64/69, Compagnie française commerciale et financière κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 301, σκέψη 11), της 30ής Σεπτεμβρίου 1982, 242/81, Roquette Frères κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1982, σ. 3213, σκέψη 7), της 26ης Απριλίου 1988, 97/86, 193/86, 99/86 και 215/86, Αστερίς κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1988, σ. 2181, σκέψη 13), διάταξη της 13ης Ιουλίου 1988, 160/88 R, Fédération européenne de la santé animale κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1988, σ. 4121, σκέψη 29), απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 1992, C-15/91 και C-108/91, Buckl κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. I-6061, σκέψη 25).

45 — Απόφαση της 22ας Φεβρουαρίου 1984, 70/83, Kloppenburg (Συλλογή 1984, σ. 1075, σκέψη 11), και προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 43 διάταξη Fédération européenne de la santé animale κατά Συμβουλίου, σκέψη 28.

46 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 43 απόφαση Γιβραλτάρ κατά Συμβουλίου, σκέψη 16.

47 — Απόφαση της 15ης Ιουλίου 1963, 25/62 (Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 937).

48 — Απόφαση της 21ης Μαΐου 1987, 97/85, Deutsche Lebensmittelwerke κατά Επιτροπής (Συλλογή 1987, σ. 2265 σκέψη 10).

κανονιστική πράξη γενικής ισχύος, η οποία αφορά γενικά και αφηρημένα ένα ευρύ φάσμα επιχειρηματιών που ασκούν δραστηριότητες σχετικές με την εκτροφή ζώων προοριζόμενων για ανθρώπινη κατανάλωση, το οποίο εκτείνεται από τις επιχειρήσεις εμπορίας των ουσιών με ορμονική και θυρεοστατική δράση και των β-ανταγωνιστικών ουσιών μέχρι τις επιχειρήσεις εμπορίας προϊόντων από κρέας και τις κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, ενώ δεν πρέπει να λησμονούνται και οι κτηνίατροι. Δεν μπορεί επομένως να γίνει δεκτό ότι η οδηγία αυτή αφορούσε συγκεκριμένο αριθμό προσώπων κατά τον χρόνο της εκδόσεώς της.

53. Οι BI Vetmedica και Boehringer υποστηρίζουν επιπλέον ότι οι προσβαλλόμενες διατάξεις της οδηγίας 96/22 επηρεάζουν άμεσα τη νομική τους κατάσταση, διότι δεν αφήνουν περιθώρια εκτιμήσεως στα κράτη μέλη, στα οποία επιβάλλουν σαφώς και ανεξαιρέτως την υποχρέωση απαγορεύσεως οποιασδήποτε χρήσεως των επίμαχων προϊόντων, πλην της χρήσεώς τους για τους θεραπευτικούς σκοπούς οι οποίοι απαριθμούνται περιοριστικά στο άρθρο 4, παράγραφος 2.

Ακόμη και αν γινόταν δεκτό ότι η οδηγία αφορούσε συγκεκριμένη κατηγορία επιχειρήσεων που θα μπορούσαν να εξατομικευτούν κατά τον χρόνο της εκδόσεώς της, εντούτοις, δεδομένου ότι επρόκειτο για οδηγία για την εκτέλεση της οποίας είχε ταχθεί στα κράτη μέλη προθεσμία μεγαλύτερη του έτους, τίποτε δεν απέκλειε το ενδεχόμενο να παύσουν ορισμένες επιχειρήσεις τις δραστηριότητές τους ή άλλες να κάνουν έναρξη δραστηριοτήτων πριν από τη λήξη της προθεσμίας αυτής.

Κατά συνέπεια, η οδηγία 96/22 αφορούσε τις προσφεύγουσες πρωτοδίκως επιχειρήσεις μόνο λόγω της θέσης τους στην αγορά και όχι ατομικά.

Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι το προσβαλλόμενο κοινοτικό μέτρο πρέπει να επηρεάζει άμεσα τη νομική κατάσταση του ιδιώτη και να μην αφήνει καμία εξουσία εκτιμήσεως στους αρμόδιους για την εφαρμογή του, η οποία πρέπει να έχει καθαρά αυτόματο χαρακτήρα και να απορρέει αποκλειστικά από την κοινοτική ρύθμιση, χωρίς εφαρμογή άλλων ενδιάμεσων κανόνων [49]. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη

49 – Βλ. την προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 23 απόφαση International Fruit Company κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 23 έως 29, την απόφαση της 6ης Μαρτίου 1979, 92/78, Simmenthal κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1979/1, σ. 407, σκέψεις 25 και 26), τις προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 23 αποφάσεις NTN Toyo Bearing Company κ.λπ. κατά Συμβουλίου, σκέψεις 11 και 12, ISO κατά Συμβουλίου, σκέψη 26, Nippon Seiko κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 14, Koyo Seiko κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 25, την απόφαση της 29ης Μαρτίου 1979, 121/77, Nachi Fujikoshi κ.λπ. κατά Συμβουλίου (Συλλογή τόμος 1979/1, σ. 761, σκέψη 11), την προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 23 απόφαση Salerno κ.λπ. κατά Επιτροπής και Συμβουλίου, σκέψη 31, και τις αποφάσεις της 17ης Μαρτίου 1987, 333/85, Mannesmann-Röhrenwerke και Bonteler κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1987, σ. 1381, σκέψη 14), της 14ης Ιανουαρίου 1988, 55/86, Arposol κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1988, σ. 13, σκέψεις 11 έως 13), της 26ης Απριλίου 1988, 207/86, Apesco κατά Επιτροπής (Συλλογή 1988, σ. 2151, σκέψη 12), της 26ης Ιουνίου 1990, C-152/88, Sofrimport κατά Επιτροπής (Συλλογή 1990, σ. I-2477, σκέψη 9), και της 5ης Μαΐου 1998, C-404/96 P, Glencore Grain κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. I-2435, σκέψη 41).

ότι μια οδηγία, αυτή καθεαυτή, δεν δημιουργεί υποχρεώσεις σε βάρος ιδιώτη και επομένως δεν μπορεί να γίνει επίκλησή της κατ' αυτού [50].

Κατά συνέπεια, η οδηγία 96/22 δεν μπορεί να επηρεάσει τη νομική κατάσταση των προσφευγουσών πρωτοδίκως επιχειρήσεων.

Επομένως, μια οδηγία όπως η προσβαλλόμενη εν προκειμένω, η οποία υποχρεώνει τα κράτη μέλη να απαγορεύσουν την εμπορία ορισμένων ουσιών, όσον αφορά τη χορήγησή τους σε ζώα προοριζόμενα για ανθρώπινη κατανάλωση, αν δεν επιδιώκονται θεραπευτικοί σκοποί, δεν μπορεί, αυτή καθεαυτή, πριν από τη θέσπιση των εθνικών μέτρων περί μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο, να επηρεάσει άμεσα τη νομική κατάσταση των προσφευγουσών επιχειρήσεων, υπό την έννοια του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ. Συγκεκριμένα, η οδηγία 96/22 αφήνει στα κράτη μέλη ορισμένα περιθώρια εκτιμήσεως κατά την εφαρμογή της, αφού η απαγόρευση μπορεί να συνοδεύεται από την παροχή άδειας για τη χορήγηση των εν λόγω ουσιών για θεραπευτικούς σκοπούς σε ορισμένα ζώα και υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Οσάκις επιτρέπεται η χρήση των εν λόγω ουσιών υπό τις προϋποθέσεις αυτές, πρέπει να πληρούνται οι απαιτήσεις του άρθρου 6, το οποίο παραπέμπει σε δύο άλλες οδηγίες. Η παροχή άδειας για τέτοιες χρήσεις πρέπει να συνοδεύεται από την καθιέρωση ενός μητρώου για την καταχώριση των θεραπευτικών χρήσεων των ουσιών από τους υπεύθυνους κτηνιάτρους. Τέλος, το Συμβούλιο επιφυλάχθηκε να θεσπίσει τα αναγκαία μεταβατικά μέτρα για την εκτέλεση της ρυθμίσεως της προσβαλλόμενης οδηγίας.

54. Για τους ανωτέρω εκτεθέντες λόγους θεωρώ ότι η προσφυγή ακυρώσεως των BI Vetmedica και Boehringer είναι απαράδεκτη.

III — Δικαστικά έξοδα

55. Σύμφωνα με το άρθρο 122 του Κανονισμού Διαδικασίας, το Δικαστήριο αποφαίνεται επί των δικαστικών εξόδων, όταν δέχεται την αναίρεση και επιλύει οριστικά τη διαφορά.

Δεδομένου ότι το Συμβούλιο δεν υπέβαλε αίτημα ως προς τα δικαστικά έξοδα, κάθε διάδικος πρέπει να φέρει τα έξοδά του.

50 — Αποφάσεις της 26ης Φεβρουαρίου 1986, 152/84, Marshall (Συλλογή 1986, σ. 723, σκέψη 48), της 8ης Οκτωβρίου 1987, 80/86, Kolpinghuis Nijmegen (Συλλογή 1987, σ. 3969, σκέψη 9), της 14ης Ιουλίου 1994, C-91/92, Faccini Dori (Συλλογή 1994, σ. I-3325, σκέψη 25), και της 7ης Μαρτίου 1996, C-192/94, El Corte Inglés (Συλλογή 1996, σ. I-1281, σκέψη 15).

IV – Πρόταση

56. Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο:

1) να αναιρέσει την απόφαση του Πρωτοδικείου της 1ης Δεκεμβρίου 1999, T-125/96 και T-152/96, Boehringer κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, καθόσον το Πρωτοδικείο δεν εξέτασε την ένσταση απαραδέκτου που είχε προτείνει το Συμβούλιο κατά της προσφυγής περί ακυρώσεως,

2) να αναγνωρίσει ότι η προσφυγή περί ακυρώσεως των Boehringer Ingelheim Vetmedica GmbH και C. H. Boehringer Sohn είναι απαράδεκτη,

3) να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως κατά τα λοιπά,

4) να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά έξοδά του.